

16. júl 2009

Vplyv predzásobenia u spotrebnej dane z cigariet na výnos dane v roku 2008 a 2009

Pripravil: Borislav Savov

Zmeny v legislatíve

V súlade s harmonogramom postupného zvyšovania daňového zaťaženia cigariet sa 1.2.2009 zvyšovali sadzby spotrebnej dane z tabakových výrobkov. Na základe skúseností zo zvyšovania sadzieb z minulých rokov bolo očakávané, že znovu dôjde k predzásobeniu. To znamená, že v posledných mesiacoch pred zvyšovaním sadzieb dôjde k uvoľneniu veľkého množstva tabakových výrobkov (predovšetkým cigariet) do daňového obehu zdanených ešte starými sadzbami, ktoré sa budú ešte predávať aj v období, keď už budú účinné nové sadzby. Dátum zvyšovania sadzieb 1.2.2009 bol zvolený s cieľom, aby došlo k rozdeleniu predzásobenia medzi roky 2008 a 2009. Cieľom tohto komentára je vyhodnotiť, do akej miery objem a priebeh predzásobenia naplnili očakávania.

Slovensko sa v rámci prístupového procesu do Európskej únie zaviazalo plniť podmienky pre minimálne daňové zaťaženie cigariet. Slovensko, podobne ako väčšina nových členských krajín EÚ, požiadalo o prechodné obdobie na dosiahnutie minimálneho daňového zaťaženia. V rámci prístupových rokovaní bol dohodnutý harmonogram, počas ktorého sa výška daňového zaťaženia cigariet má postupne zvyšovať až na úroveň minimálnych požiadaviek EÚ.

V súlade s uvedeným harmonogramom dňa 1.2.2009 nadobudol účinnosť zákon 378/2008 Z.z., ktorý okrem iného mení a dopĺňa zákon 106/2004 Z.z. o spotrebnej dane z tabakových výrobkov. Najvýznamnejšou úpravou je zvýšenie daňových sadzieb. Ide o posledné zvyšovanie sadzieb v rámci dohodnutého harmonogramu. Prehľad zmien sadzieb je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Zmena výšky daňových sadzieb pri spotr. dani z tabakových výrobkov od 1.2.2009

		1.1.2008	1.2.2009
Cigary, cigarky	Eur/1000ks	69,71	69,70
Tabak	Eur/kg	64,06	64,06
Cigarety			
špecifická časť	Eur/1000ks	46,80	52,44
percentuálna časť	z ceny spotr.bal.	24%	24%
minimálna sadzba	Eur/1000ks	69,71	81,32
Priemerná sadzba na cigarety*	Eur/1000ks	74,03	83,07

*údaje vychádzajú zo štatistiky najpredávanejších cigariet v 2. polroku 2008

Zdroj: MF SR

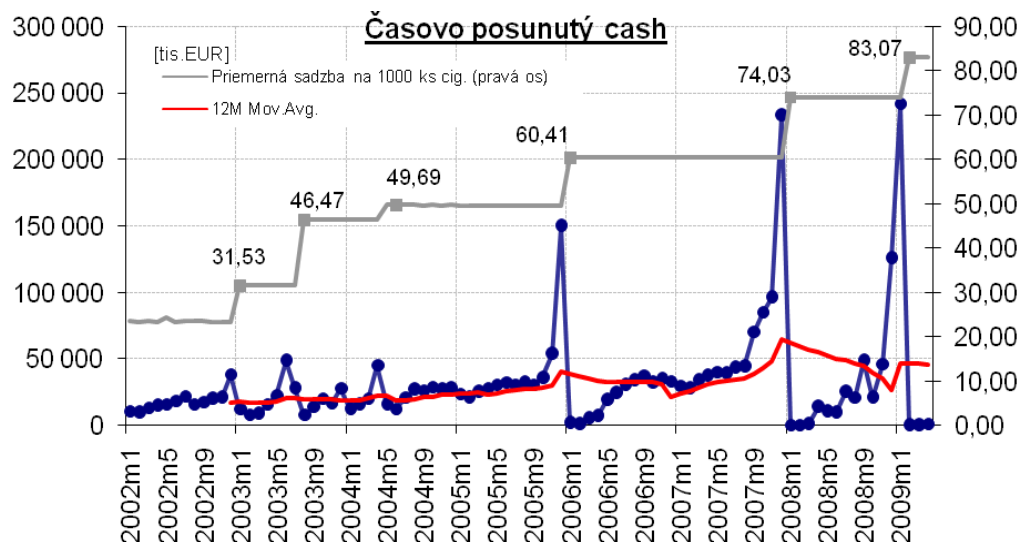
Efekt predzásobenia v minulosti

V minulosti došlo viackrát k zvyšovaniu sadzieb spotrebnej dane z tabakových výrobkov, pričom tieto úpravy boli sprevádzané efektom predzásobenia. O motívoch predzásobenia ako aj o príčine ich rozdielnych objemov už IFP písal v komentári: [Vplyv predzásobenia u spotrebnej dane z tabak. výrobkov na výnos dane v roku 2007](#). Prehľad predzásobení v ostatných rokoch je v nasledujúcej tabuľke a grafe (všetky sadzby a sumy sú uvádzané v eurách, hodnoty v Sk sú prerátané konverzným kurzom 30,126 Sk za 1 Euro).

Dátum zvýšenia sadzieb	1.1.2003	1.8.2003	1.5.2004	1.1.2006	1.1.2008	1.2.2009
Predzásobenie vyjadrené v:						
mil. Eur	25	40	16	139	315	352
mesiacoch spotreby	1,5	2,0	0,8	4,5	8,0	8,5
Perc. zmena priemernej sadzby na cigarety	36%	47%	7%	21%	23%	12%
Priemerná zmena ceny krabičky cig. (20 ks) (v EUR)	0,20	0,36	0,08	0,25	0,32	0,22

Zdroj: IFP

Výnos spotrebnej dane a priemerná sadzba na cigarety v období 2002-2008

Zdroj:IFP

Čo sa týka objemu predzásobenia, najväčšie prekvapenie predstavovalo predzásobenie v roku 2007. Rozpočet verejnej správy na rok 2007 predpokladal predzásobenie približne 69,7 mil. Eur (2,1 mld. Sk). Celkový objem predzásobenia v roku 2007 však dosiahol napokon sumu približne 315 mil. eur (9,5 mld. Sk). Táto suma pripadla na báze ESA95 do roku 2007 a približne o túto sumu bol znížený výnos spotrebnej dane z tabakových výrobkov v roku 2008. Vysvetlením tohto vysokého objemu predzásobenia bola lepšia pripravenosť výrobcov na zvyšovanie sadzieb po skúsenostiach z roku 2005.

Predzásobenie 2008/2009

V roku 2009 sa pôvodne počítalo so zvyšovaním sadzieb od 1.januára. Ak by s tým spojené predzásobenie dosiahlo rovnaký objem ako tomu bolo v roku 2007, znamenalo by to, že z pohľadu rozpočtových dopadov na rok 2008 by sa tieto predzásobenia navzájom vykompenzovali. Došlo by ale na druhej strane k veľkému výpadku výnosu dane v roku 2009. Za účelom zníženia negatívneho vplyvu na rok 2009 bolo rozhodnuté rozdeliť predzásobenie medzi roky 2008 a 2009. Dátum zvyšovania sadzieb bol preto posunutý na 1.2.2009.

Pri zvyšovaní sadzieb od 1.2.2009 bolo tiež žiadúce vyhnúť sa podobnému prekvapeniu aké predstavovalo predzásobenie v roku 2007. Preto sa pristúpilo k obmedzeniu objemu predzásobenia, pričom bola vybratá metóda obmedzenia času predaja cigariet zdanených „starou“ sadzbou. Cigarety, ktoré boli zdanené pred dátumom 1.2.2009, sa tak podľa pôvodného zákona mali predávať do dňa 30.9.2009. Spoločnostiam sa dal priestor na dopredaj cigariet z predzásobenia najviac na 8 mesiacov.

Na základe empirických skúseností a spomenutých legislatívnych úprav sa dalo predpokladať, že predzásobenie dosiahne približne rovnaký objem ako v roku 2007, t.j. 315,3 mil. Eur (9,5 mld. Sk). S touto sumou počítal i Rozpočet verejnej správy na rok 2009, ktorý zároveň očakával, že výnos z titulu predzásobenia sa rozdelí medzi roky 2008 a 2009, pričom 149,4 mil. Eur (4 500 mil. Sk) prípadne na rok 2008 a 166,0 mil.Eur (5 000 mil. Sk) na rok 2009. Spoločnosti by sa podľa predpokladov mali predzásobiť na 6,67 mesiaca. Samozrejme, toto je „ideálny“ prípad, ktorý predpokladá, že sa spoločnosti predzásobili v rovnakej miere u všetkých značiek. V tom prípade, by sa najprv dopredali cigarety z predzásobenia a až následne by sa začal predaj cigariet s novými cenami. Prax však ukazuje, že spoločnosti preferujú väčšie predzásobenie u kľúčových značiek, najmä v snahe udržať si trhové pozície. Tým dôjde k zmene časového priebehu výnosov a niektoré „staré“ značky môžu na trhu vydržať dlhšie než iné, prípadne môže predzásobenie u týchto značiek presiahnuť spomenuté obdobie.

V nasledujúcej tabuľke sú zhrnuté predpoklady týkajúce sa tohto predzásobenia tak, ako boli známe v čase tvorby Rozpočtu verejnej správy na rok 2009.

Predpoklady o predzásobení v rokoch 2008 a 2009		Spolu	2008	2009
Predzásobenie	mil.eur	315,3	149,4	166,0
Priem.cena.cig./1000ks*	eur/1000ks	122,23	122,23	122,23
Priem.sadzba SPD /1000ks*	eur/1000ks	76,14	76,14	76,14
Množstvo	mil.ks	4 142	1 962	2 180
Množstvo	mesiace	6,67	3,16	3,51

*Údaje vychádzali zo štatistiky predaja cigariet za 2.polrok 2007

Zdroj:IFP

Podobne ako predzásobenie v roku 2007, i predzásobenie 2008/2009 predčilo očakávania. **Celkový dodatočný výnos spotrebnej dane z titulu predzásobenia dosiahol 351,6 mil. eur (10 593 mil.Sk), čiže o 36,3 mil. eur (1 093 mil. Sk) viac, než bolo očakávané.** Odlišné od predpokladov je tiež i rozdelenie predzásobenia medzi roky 2008 a 2009. Objem predzásobenia vyjadrený v zaplatenej dani pripadajúci na rok 2008 sa nachádza na úrovni 134,1 mil. Eur (4 039 mil. Sk), čo je o 15,3 mil. Eur (461 mil. Sk) menej než bolo pôvodne plánované. Na druhej strane v roku 2009 dosiahol predzásobenie hodnotu 217,5 mil. Eur (6 553 mil. Sk), čím bol predpoklad prekročený o 51,6 mil. Eur (1 553 mil. Sk). Prehľad o predzásobení je znázornený v nasledujúcej tabuľke.

Výsledky predzásobenia 2008/2009		Spolu	2008	2009
Predzásobenie	mil.eur	351,6	134,1	217,5
Priem.cena.cig./1000ks	eur/1000ks	119,08	119,08	119,08
Priem.sadzba SPD /1000ks	eur/1000ks	75,38	75,38	75,38
Množstvo	mil.ks	4 664	1 790	2 874
Množstvo	mesiace	8,54	3,28	5,26

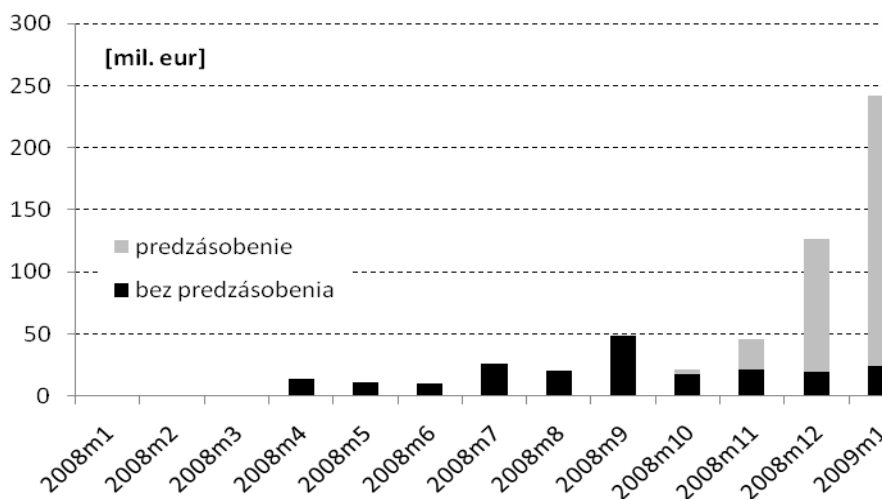
Zdroj:IFP

Ako je vidno z tabuľky, objem predzásobenia vyjadrený v mesiacoch spotreby sa nachádza až na úrovni 8,54 mesiaca čo je o 1,88 mesiaca viac než bolo predpokladané. Sú na to tri hlavné dôvody.

- Prvým faktorom je samotný objem predzásobenia, ktorý - vyjadrený v množstve cigariet - je o 12,6% vyšší, než boli očakávania.
- Druhým, približne rovnako významným faktorom, je pozorovaný pokles predaja cigariet v SR v 1q roka 2009. Tento pokles odhaduje IFP približne na úrovni 12% a má dve hlavné príčiny. Prvou príčinou je pokles spotreby ako následok poklesu disponibilných príjmov z domácností a vyšších cien cigariet. Druhou príčinou sú cezhraničné nákupy. Cigarety v SR sú v porovnaní s Poľskom a Maďarskom výrazne drahšie, čo súvisí najmä s prudkým oslabením týchto mien voči euru, ku ktorému došlo v prvých mesiacoch tohto roka. Odhadovaný výpadok za prvý štvrtrok 2009 predstavuje 7,4 mil. Eur.
- Tretím faktorom je „čistenie“ skladov od cigariet zdanených starými sadzbami, keďže dopredaj cigariet sa týka všetkých starých cigariet, nie len tých z predzásobenia na prelome rokov 2008/2009.

V nasledujúcej tabuľke a grafe je znázornený priebeh výnosov dane

Štruktúra výnosu spotrebnej dane z tabakových výrobkov v roku 2008 a v januári 2009

Zdroj:IFP

*Dopad predzásobenia na
rozpočet verejnej správy*

mil. EUR (ESA 95)	2008												2009	Spolu
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	
Skutočný výnos	0	0	1	14	11	10	26	20	49	21	46	126	242	
Výnos bez predzásobenia	0	0	1	14	11	10	26	20	49	18	22	20	24	
Predzásobenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	24	106	218	352

Zdroj:IFP

Predzásobenie na prelome rokov 2008 a 2009 bolo väčšie, než sa predpokladalo, nepredstavovalo však výrazné prekvapenie ako predzásobenie v roku 2007. Rozhodujúcou príčinou je časové obmedzenie predaja cigariet zdanených pred 1.2.2009, keď sa tieto cigarety podľa pôvodnej legislatívy mohli predávať len do 30.9.2009. Pri absencii tohto opatrenia by bolo riziko odhadu dodatočného výnosu z predzásobenia veľmi vysoké.

Ako bolo spomenuté vyššie, spoločnosti sa predzásobili až na 8,54 mesiaca. Limit dopredaja bol však stanovený na dátum 30.9.2009. Spoločnosti by tak boli nútené nepredané cigarety na vlastné náklady zlikvidovať a zároveň si môžu nárokovať vrátenie spotrebnej dane. Objem vrátenej dane by predstavoval cca 22,3 mil. Eur (671 mil. Sk). V prípade, že by došlo k posunutiu limitu dopredaja, spoločnosti by neboli nútené likvidovať zásoby cigariet zdanených starou sadzbou a nenárokovali by si teda ani vrátenie dane. Dané množstvo cigariet by sa však v takom prípade predávalo s nižšou sadzbou a došlo by teda k výpadku dane.

Spoločnosti sa predzásobili na 8,54 mesiaca, preto posunutie limitu o 0,54 mesiaca by v ideálnom prípade malo postačovať, aby spoločnosti dopredali svoje zásoby. Zo skúseností z minulých rokov však bolo zrejmé, že pri niektorých značkách sa spoločnosti predzásobili na dlhšie obdobie než pri iných. Po dôslednom zvážení efektu predzásobenia, berúc do úvahy neočakávaný pokles predaj tabakových výrobkov na Slovensku v 1. kvartáli 2009, Ministerstvo financií SR pristúpilo k posunutiu dátumu dopredaja o 1 mesiac. Pri takomto dostatočnom uvoľnení dopredaja výpadok na dani dosiahne cca 2,6 mil. Eur (77 mil. Sk), ktorý vyplýva z rozdielu medzi zdaňovaním cigariet novou (vyššou) a starou (nižšou) sadzbou dane.